

POLEMIKY ANTONÍNA LENZE S ALFONSEM ŠŤASTNÝM Z PADAŘOVA

Jan Mikeš

Práce je věnována polemikám teologa Antonína Lenze se svobodným myslitelem Alfonsem Šťastným z Padařova, které vznikaly v 80. letech 19. století. Spisy Alfonse Šťastného jsou prostoupeny dobovým myšlením, ve kterém vystupuje do popředí liberalismus, sekularismus, antiklerikalismus a v nichž je církev vytěšňována ze svých dosavadních společenských a intelektuálních pozic. Lenzovy texty jsou naopak příznačnou apologetikou bránící tradiční církevní postoje v otázkách poznání, zjevení, morálky, aj.

V práci je nejprve představen dobový kontext spisů a životy a díla obou autorů. V téže kapitole jsou podrobněji rozebrány antiklerikální spisy Alfonse Šťastného, v nichž autor zpochybňuje autoritu náboženství, křesťanského zjevení i rozumnost víry a předkládá materialistické pojetí založené zejména na darwinismu a racionalismu. Stěžejní část práce se pak nachází ve 3. kapitole. Zde jsou analyzována díla Antonína Lenze, píšícího pod pseudonymem Jan Brázda. Ten obhajuje tradiční nauku katolické církve a opírá se při tom o osvědčené autority – Písmo, církevní Otce, Tomáše Akvinského, ale i dobové poznatky z přírodních věd. Poslední kapitola se pak věnuje konkrétně christologii Antonína Lenze (alias Jana Brázdy) vyprovokované polemikami, tedy vyskytující se v tzv. „protipadařovských“ spisech. Ta sice nevykazuje vysokou systematičnost, neboť Lenz u čtenáře předpokládá znalost tématu a reaguje na konkrétní podněty. Tato christologie – která obhajuje zejména Kristovo Božství se soteriologickým akcentem – je přesto cenná, neboť je svědectvím o úrovni české teologie / apologetiky v době celoevropských sporů o Ježíše historie a Ježíše víry.

Díla obou autorů mají celkově značně pamfletický charakter, je zde přesto patrný vývoj směrem systematičnosti a filosoficko-teologické a argumentační propracovanosti. U obou autorů je zajímavé, že ani jeden z nich dostatečně nevystupuje ze svého myšlenkového schématu: Lenz například ve své apologetice nesestupuje na úroveň, na níž by dokazoval víru, a naopak Šťastný nedokáže přijmout ani teoreticky či hypoteticky jiný než materialistický postoj. Díla obou autorů však rozhodně stojí za pozornost a za odborné zpracování, neboť dokazují, že české myšlení nikterak nestálo v pozadí tehdejšího evropského myšlenkového dění.

Práce obsahuje 221 175 znaků včetně mezer a poznámek pod čarou, tj. 123 normostran.